

Lietuvių totoriai

Nr.9(71) 2003 m. gruodžio mėn.
www.tatary-litwy.8k.com

Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos laikraštis
Leidžiamas nuo 1995 m. sausio mėn.

Mieli tautiečiai, mėnraščio “Lietuvos totoriai” skaitytojai!

Sveikinu Jus su Naujais 2004 metais! Tegu Dievo apvaizda lydi Jus visus šiuos metus, tegul niekad nepri-trūksta šilumos Jūsų namuose! Linkiu visiems bendruomenės nariams susitelkimo atgaivinant ir išlaikant mūsų protėvių paliktą religiją ir kultūrą. Kas mes būtume be jų?

Besibaigiantys metai buvo sėkmingi mūsų nedidelei bendruomenei. Trečių kartą organizuota mokslinė praktinė konferencija, gražiai paminėtas Kauno mečetės septyniasdešimtmetis, kaip niekad daug vaikų dalyvavo vasaros stovyklose Lietuvoje ir pas mūsų brolius – Lenkijos totorius. Visa tai labai džiugina. O liūdina tai, kad ir 2003 metais nepajėgėme apsijungti į vieningą organizaciją. Juk tik vienybėje slypi jėga! Tik būdami kartu mes atsilauksime prieš asimiliaciją šiame vis mažėjančiame pasaulyje.

Naudodamasis proga, norėčiau padėkoti šiems ilgamečiams bendruomenės nariams už nenuilstamą veiklą tautos labui - dr. Jonui Ridzvanavičiui, dr. Romualdui Makaveckui, Kauno mečetės imamui Romui Jakubauskui, Ipolitui Makulavičiui, Galimui Sitydkovui, dr. Galinai Miškinieni. Atskiru padėkos žodžiu norėčiau paminėti ir

pasveikinti Mensaidą Bairaševskį, 2004 m. sausį švėsiantį savo garbingą 80-ties metų jubiliejų. Ypatingos pagarbos nusipelno senieji mūsų dvasininkai - ilgametis Raižių mečetės imamas Danielius Makulavičius, Nemėžio imamas Mikas Chaleckas.

Linkiu Lietuvos totorių jaunimui perimti šių tautiečių patirtį ir aktyviai įsiliėti į bendrą veiklą. Būtų naudinga sukurti savarankišką jaunimo sąjungą, kuri spręstų totorių jaunimo problemas. Juk tik jaunimo rankose mūsų tautos išlikimo garantas ir jos ateitis!

Ramių ir laimingų Naujųjų Metų Jums, brangūs tautiečiai!

dr. Adas Jakubauskas
Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas

RAMAZAN BAIRAMA ŠVENTĖ JAUNIMAS

Adomas ASANAVIČIUS

Per Ramazano šventę visose mečetėse vyko pamaldos, kuriose dalyvavo daugybė mūsų tautiečių, tame tarpe jaunimas. Aišku, kad tą mėnesį griežtai draudžiama bet kokie pasilinksminimai. Todėl pagal senas mūsų tradicijas gruodžio 6 dieną Vilniaus lenkų kultūros namuose įvyko Lietuvos totorių šventinis vakaras. Į didžiulę salę susirinko daug jaunimo, jų tėvai bei vyresniojo amžiaus žmonės iš Vilniaus miesto ir rajono. Vakaronėje taip pat dalyvavo mūsų tautiečiai iš Kauno, Alytaus, Trakų, Švenčionių, Visagino ir kitų vietovių. Džiugu, kad į mūsų vakaronę atvyko nemažai garbingų svečių. Tai - Turkijos ambasados Lietuvoje darbuotojai su ambasadoriaus pirmuoju pavaduotoju p. Kemal Kaigysis, Lietuvos Seimo narys Aleksander Poplavskis, Vilniaus savivaldybės tarybos narys p. Juzef Kviatkovskis, tautinių bendrijų atstovai.

Sveikinimo žodį ir padėką atvykusiems dalyviams ir svečiams tarė

(Nukelta į 2-ą psl.)

2004-ųjų metų musulmonų švenčių ir atmintinų datų kalendorius

Krikščioniško kalendoriaus data	Mėnulio kalendoriaus data	Šventės bei atmintinos datos pavadinimas
2004 m. sausio 23 d., penktadienis	1424 m. Zul Hidža 1 d.	Mėnesio pradžia
2004 m. sausio 31 d., šeštadienis	1424 m. Zul Hidža 9 d.	Arafato diena
2004 m. vasario 1 d., sekmadienis	1424 m. Zul Hidža 10 d.	Kurban bairamas
vasario 2 d., pirmadienis	Zul Hidža 11 d.	Kurban bairamas
vasario 3 d., antradienis	Zul Hidža 12 d.	Kurban bairamas
vasario 4 d., trečiadienis	Zul Hidža 13 d.	Kurban bairamas
2004 m. vasario 21 d. šeštadienis	1425 m. Muharram 1 d.	Naujieji Metai
2004 m. kovo 1 d., pirmadienis	1425 m. Muharram 10 d.	Ašure
2004 m. kovo 22 d., pirmadienis	1425 m. Safar 1 d.	Mėnesio pradžia
2004 m. balandžio 21 d., trečiadienis	1425 m. Rabiū Avval 1 d.	Mėnesio pradžia
2004 m. gegužės 1/2 d., šeštad./sekmad.	1425 m. Rabiū Avval 11/12 d.	Mauliud (Pranašo gimimo diena)
2004 m. gegužės 20 d., ketvirtadienis	1425 m. Rabiū Achar 1 d.	Mėnesio pradžia
2004 m. birželio 19 d., šeštadienis	1425 m. Džumada Ula 1 d.	Mėnesio pradžia
2004 m. liepos 19 d., pirmadienis	1425 m. Džumada Achir 1 d.	Mėnesio pradžia
2004 m. rugpjūčio 17 d., antradienis	1425 m. Redžab 1 d.	Mėnesio pradžia
2004 m. rugsėjo 11/12 d., šeštad./sekmad.	1425 m. Redžab 26/27 d.	Miradž
2004 m. rugsėjo 16 d., ketvirtadienis	1425 m. Šaban 1 d.	Mėnesio pradžia
2004 m. spalio 15 d., penktadienis	1425 m. Ramazan 1 d.	Ramazano pradžia
2004 m. lapkričio 9/10 d., antrad./trečiad.	1425 m. Ramazan 26/27 d.	Kadr naktis
2004 m. lapkričio 14 d., sekmadienis	1425 m. Šavval 1 d.	Ramazano bairamas
lapkričio 15 d., pirmadienis	Šavval 2 d.	Ramazano bairamas
lapkričio 16 d., antradienis	Šavval 3 d.	Ramazano bairamas
2003 m. gruodžio 13 d., pirmadienis	1425 m. Zul Kada 1 d.	Mėnesio pradžia

RAMAZAN BAIRAMA

(Atkelta iš 1-o psl.)

Vilniaus bendruomenės vadovai, o vertimą į totorių kalbą ir eilės skaitė p. Galija Chanum.

Vakaronės dalyviams karštai sveikino

Azerbaidžaniečių bendruomenės pirmininkas p. Mahiras Gamzajevs ir Lietuvos Seimo narys p. A. Poplavskis.

Po iškilmingos dalies erdvioje scenoje

pasirodė totorių etnografinis ansamblis "Alija", vadovaujamas meno vadovo Aleksandro Melecho. Pirmajame koncerto veiksmo pasirodė šešios

Labdara totorių bendruomenei

Gerbiami tautiečiai,

Pagal įstatymą, kuris įsigaliojo nuo 2004 m. sausio 1 d., Lietuvos piliečiai gali iki 2% sumokėto pajamų mokesčio skirti labdarai pasirinktai organizacijai. Reiškia, 2004 metais deklaruodami savo pajamas už 2003 metus jau galime Mokesčių inspekcijai nurodyti, kuriai organizacijai, turinčiai teisę gauti labdarą, ji privalės persiųsti Jūsų nurodytą sumokėtų pajamų mokesčio dalį (iki 2%).

Manome, kad tie dirbantys Lietuvos totoriai, kurie norėtų paremti savo bendruomenių veiklą, prisidėti prie įvairių renginių organizavimo, paremti savo vaikų mokymą bei renginius jiems, vaikų vasaros stovyklas, taip pat laikraščio "Lietuvos totoriai" leidybą, galėtų pasinaudoti šia Įstatymo suteikta galimybe ir prašyti pervesti 2% savo pajamų mokesčio šioms tikslams.

Kaip tai padaryti?

Reikia Mokesčių inspekcijoje užpildyti specialų prašymą (forma FR 0512), kurią reikia pateikti iki 2004 m. gegužės 1 d. Tie asmenys, kurie turi deklaruoti savo pajamas, šią formą turi pateikti kartu su pajamų deklaracija.

Šiame prašyme turi būti nurodyta:

- Nuolatinio Lietuvos gyventojo vardas, pavardė, nuolatinė gyvenamoji vieta, asmens kodas.
- Ataskaitinis mokestinis laikotarpis
- Paramos gavėjo (-ų) pavadinimas, buveinės adresas, identifikacinis numeris (kodas), atsiskaitomosios sąs-

kaitos numeris, banko pavadinimas, banko kodas, kiekvienam prašyme nurodytam paramos gavėjui prašoma pervesti pajamų mokesčio dalis (procentais).

Norintiems paremti totorių organizacijas pateikiame nurodytus duomenis apie mūsų organizacijas:

Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga: (pirm. Adas Jakubauskas)

Adresas: Totorių g. 6, Kaunas 3000.

Juridinio asmens identifikavimo kodas: 9191973

Banko rekvizitai: Sąskaitos Nr. 10002247169, AB bankas "Hansa-LTB", kodas 73000.

Lietuvos musulmonų sunitų dvasinis centras – muftiatas: (pirm. Romualdas Krinickis)

Kauno apskrities totorių bendruomenė: (pirm. Romas Jakubauskas)

Adresas: Totorių g. 6, Kaunas 3000.

Juridinio asmens identifikavimo kodas: 9189723

Banko rekvizitai: Sąskaitos Nr. 701115, AB "Ūkio bankas", Kauno skyrius, kodas 260101737.

Kauno m. musulmonų religinė bendruomenė: (pirm. Romas Jakubauskas)

Adresas: Totorių g. 6, Kaunas 3000.

Juridinio asmens identifikavimo kodas: 9137849

Banko rekvizitai: Sąskaitos Nr. 10034309619, AB bankas "Hansa-LTB", kodas 73000.

Vilniaus krašto Lietuvos totorių

bendruomenė: (pirm. Jonas Aleksandravičius)

Vilniaus miesto totorių bendruomenė: (pirm. Adomas Asanavičius)

Alytaus apskrities totorių bendruomenė: (pirm. Ipolitas Makulavičius)

Adresas: Raižių km., Punios sen., Alytaus raj.

Juridinio asmens identifikavimo kodas: 9348576

Banko rekvizitai: Sąskaitos Nr. 10002211179, AB bankas "Hansa-LTB", kodas 73000.

Alytaus rajono Raižių musulmonų religinė bendruomenė: (pirm. Ipolitas Makulavičius)

Adresas: Raižių km., Punios sen., Alytaus raj.

Juridinio asmens identifikavimo kodas: 9137868

Banko rekvizitai: Sąskaitos Nr. 40900051163, AB bankas "NORD/LB Lietuva", kodas 40100.

Jei norite pervesti labdarą toms organizacijoms, kurių duomenys nepateikti, kreipkitės į organizacijos pirmininką. Jūsų labdara vidutiniškai bus apie 100 Lt į metus.

Tai tikrai nėra prievartinis skatinimas, kiekvieno valia nuspręsti savaip, tačiau tuos tautiečius, kurie domisi savo bendruomenių veikla, nori prisidėti ir paskatinti, maloniai kviečiame pasinaudoti Lietuvos Respublikos valstybės suteikiama teise.

ŠVENTĖ JAUNIMAS

gražiais tautiniais drabužiais dėvinčios merginos. Jos visos lyg vienodo ūgio, gražios lieknos figūros atliko šokį su žvakutėmis. Po to buvo atliekamos totorių, turkų, lietuvių, italų dainos ir šokiai. Meno vadovas p. Aleksandras išreiškė šiltą padėką už paramą įsigyjant

tautinius drabužius ansambliui Turkijos ambasadoriui Lietuvoje p. Ali Belger, kurio garbei solistas Eugenijus Ščiuckas atliko turkų dainą.

Meistriškai ansamblio repertuarą papildė nauja dalyvė Leila, kuri atliko romansą ir turkų dainą. Skambiais

gražiais balsais lietuvių ir italų dainas atliko seserys Vika ir Diana.

Koncertą lydėjo karšti žiūrovų plojimai ir gėlės. Pasibaigus koncertui po pertraukos prasidėjo šokiai, kuriuose dalyvavo tiek jaunimas, tiek vyresniojo amžiaus žmonės.

Pertraukų metu Kultūros namų fojė vakaro dalyviai galėjo pailsėti prie staliukų, pasivaikinti, atsigaivinti arbata bei kavos puodeliu.

Linksmybės vyko iki vėlyvo vakaro, ir vakaro dalyviai išvažiavo paskutiniiais troleibusų reisais.

Atsisveikindamas Turkijos ambasadoriaus pavaduotojas p. K. Kaigysis išreiškė padėką už pakvietimą ir pasakė, jog turėjo daug malonumo išgirsti savo tautos bei totorių dainas ir šokius. Jis pažadėjo dalyvauti mūsų renginiuose visada, kai bus kviečiamas.

MEČETĖS - ETNOKONFESINĖS TOTORIŲ KULTŪROS CENTRAI BALTARUSIJOJE, LIETUVOJE IR LENKIJOJE

Zorina KANAPACKAJA,

Baltarusijos M.Tanko pedagoginio universiteto aspirantė

(Pabaiga, pradžia - 7(69), 8(70) numeriuose)

4. IŠ VILNIAUS IR MINSKO MEČEČIŲ ISTORIJS.

Vilniuje totoriai turėjo originalią mečetę. Tai buvo maža medinė mečetė iškilusi tarp miziario (kapinių) medinių ir mūrinių antkapių. Daug amžių ji buvo viena iš miesto žymybių. Jos architektūra pagal Julijų Klosą buvo 19 a. "Mahometo kulto sujungimo su lenkiškos statybos tradicijomis pavyzdžiu." Tačiau, 1897 m. perstačius mečetę, ji visiškai prarado savo originalų vaizdą. Dauguma tyrinėtojų mano, jog ši mečetė buvo viena iš seniausių šventovių buvusioje LDK žemėse. Ryšium su tuo, kad teritorija tarp Vilniaus ir Trakų Vytauto laikais buvo pagrindine totorių apgyvendinimo vieta, tai su šiuo teiginiu negalima nesutikti.

Pirmas paminėjimas apie mečetę Lukiškėse yra "Risale". Ten sakoma, kad nuo Žygimanto Augusto laikų ši mečetė buvo svarbi kunigaikštystės totorių šventovė, tačiau buvo medinė ir kukli. 1581 m. nežinomas laiško vokiečių humanistui Dovydui Chitraeusui autorius vešėjo mečetėje kartu su Janu Gambratu iš Štralzundo, Vilniaus piliečiu ir pirkliu. Jis buvo sužavėtas šventovės interjeru - saikingu, kukliu, be prabangos ir bet kokio dievo ar piktosios dvasios vaizdavimo. Autorius pažymėjo, kad maldai rinkdavosi penktadieniais, taip jo manymu, totoriai norėjo pabrėžti savo skirtingumą nuo žydų ir krikščionių.

Vidinę Vilniaus mečetės dalį 1781 m. nupiešė Francišekas Smuglevičius. Menininkas pavaizdavo maldos momentą: musulmonai stovi dviem eilėm ir vadovaujami mulos meldžiasi. 1859 m. Adomas Kirkoras, prieš keletą metų iki šventyklos perstatymo, aprašė ją taip: "Maža, skurdi, medinė mečetė su drožinėta galerija viršuje ir miniatiūriniu minaretu, kuriame matėsi musulmonų herbas. Penktadieniais galima buvo girdėti garsius muedzino raginimus, kviečiančius negausius musulmonus maldai. 1930 m. birželio mėn., jau po seno pastato rekonstrukcijos buvo padaryta nuotrauka, kurioje vaizduojama šventinė liturgija, skirta prezidento Ignatijaus Mostickio vizitui. 1914 m. Vilniaus totoriai, sekdami Minsko totoriais, nusprendė pastatyti naują, mūrinę mečetę. Šį pastatą projektavo Lenkijos totorių išeisvis, architektūros profesorius Stefanas Kričinskis, Peterburgo civilinių inžinierių instituto dėstytojas. Šiam tikslui pavyko surinkti apie 40 tūkst. rublių, tačiau karas sužlugdė šiuos planus. Totoriai bandė statyti mečetę ir karo metais, bet dėl lėšų stokos savo planų ne-realizavo.

Dar nuo 19 a. vidurio totoriai-musulmonai bandė statyti mūrines mečetes, kadangi kuklūs mediniai pastatai laikui bėgant darėsi netinkami ir reikalavo pastovaus atnaujinimo. Kartu su Vilniaus totoriais Augustavo gubernijos Kalvarijų pavieta Vinkšniupio parapijos musulmonai 1862 m. kreipėsi į Lenkijos karalystės Valdymo komisiją su prašymu išskirti iš valstybės izdo kreditą mūrines mečetės statybai, tačiau jų pastangos buvo bergždžios. Vienintelė mūrinė mečetė Rusijos imperijoje Šiaurės-Vakarų krašte buvo pastatyta Minske. 1890m. Minsko gubernijos Valdybos statybos skyrius davė leidimą vietoj senos medinės 16 a. mečetės statyti Minske naują, mūrinę, soborinę mečetę. Dešimt metų buvo renkamos statybai lėšos, suprojektuota nauja mečetė, kurios projektą 1900 m. balandžio mėn. miesto valdžia aprobavo. Mečetė buvo pastatyta per vienerius metus ir 1901 metais mečetė pradėjo veikti. Tų dienų kronikos mini šią datą, ir "Minskij listok"

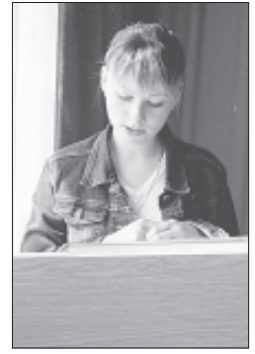
aprašo šį įvykį taip: "spalio 25, 12 val. buvo pašventinta naujai pastatyta Totorių gatvėje mūrinė mahometonų mečetė, taip pat buvo iškilmingos pamaldos už Imperatoriaus sveikatą." Apie pastatą sakoma: "Atidarytoji Minsko mečetė pastatyta pagal inžinieriaus-architekto Solovjovo planą bizantiškame stiliuje. Jį graikšti, kuklios architektūros, išsiskiria savo interjeru ir yra vienas iš gražiausių Minsko pastatų." Ir tikrai, Minsko mečetė buvo Baltarusijoje viena iš gražiausių totorių mečečių – tai ne liaudies meistrų kuklus statinys, o efektingas, mūrinis pastatas. Pastatyta pagal pirmą arabiškų mečečių schemas ji taip pat atitiko įprastom 18-19 amžių bažnytinės architektūros kompozicijoms, kai varpinė buvo statoma prieš įėjimą į bažnyčią. Šios kompozicijos raiškumas buvo perteikiamas per minareto vertikale ir statinio kupolo apimties sugretinimą.

Minsko mečetėje buvo ir būdingų Rytų musulmonų architektūros formų: tai pasagos formų langų ir durų viršus, graikštus, aukštas minaretas su dviem balkonais. Tie rytietiški elementai neprieštaravo tuo metu vyravusiam eklektiniam stiliui.

Minsko mečetė - tai vienas iš ryškiausių Minsko architektūros paminklų. Jį buvo pavaizduota daugybėje nuotraukų ir atvirukų. Tų laikų periodiniai leidiniai pateikdavo įdomius faktus. Nuo 1860 m. iki 1917 m. Minsko gubernijos Statistikos komitetas leisdavo "Minsko gubernijos atmintinę knygelę", kuri pateikdavo daug įdomios informacijos iš religinio musulmonų gyvenimo. Daugumos numerių pradžioje buvo spausdinami religiniai kalendoriai, tame tarpe ir musulmoniški, taip pat buvo pateikiami duomenys apie Minsko gubernijos mahometonų dvasininkijos sudėtį. O 1910 m. "knygelėje" paminėta ir Minsko mečetė: "Zacharjevsko gatvėje yra liuteronų bažnyčia, pastatyta 1846 m., Totorių gatvėje - nauja, pastatyta 1901 m., mūrinė mečetė..." Kai kurie atvirukai ir nuotraukos su Minsko mečetės atvaizdu dabar saugomi Baltarusijos Valstybinio muziejaus ir Gardino Valstybinio religijų istorijos muziejaus fonduose. Išsaugotas ir XX a. 20-ųjų metų mečetės interjerų aprašymas.

Minsko mečetė veikė iki 1949 m. Nuo 1936 m. iki 1941 m. pastatas buvo perduotas kontorai "Gastronom", kuri ten atidarė maisto bazę. S. Kričinskis savo 1937 m. monografijoje, pateikęs žinias apie išlikusias mečetes Lenkijoje, Lietuvoje ir Baltarusijoje, rašo: "Keturiolika parapijos: Minsko, Smilovičių, Kopylio ir Uzdos - dabar randasi TSRS teritorijoje, ir mes nieko nežinome apie ten gyvenančius totorius (sako, jog mūrinė Minsko mečetė paversta sandėliu)." Nuo 1942 iki 1944 m. mečetėje dar buvo pravedamos pamaldos. Bet 1949 m. miesto savivaldybė priėmė liepos 28 d. sprendimą "Apie musulmonų religinės bendruomenės Minsko m. likvidavimą...", mečetė buvo galutinai uždaryta ir perduota DOSFLOT. Ši organizacija perstatė mečetę: minaretas pavirto bokštu, langus perprojektavo į stačiakampius, kupolą panaikino. 1960m., statant viešbutį "Jubilejnij", buvusios mečetės pastatas galutinai nugriaunamas ir jos vietoje pastatomas restoranas "Jubilejnij".

1993 m. mečetės atstatymui miesto valdžia skyrė sklypą naujo pastato statybai. 1995m. buvo aprobuotas darbo projektas, kuriame buvo numatyta mečetės statyba ir musulmonų kapinių rekonstrukcija. Šio projekto fasadų architektūra identiška 1901 m. projektui.

Dabar Baltarusijos respublikos musulmonų religinio susivienijimo ir Minsko musulmonų bendruomenės pastangos nukreiptos į mečetės autentišką atstatymą. 1999 m. nuo pirmos Minsko mečetės atidarymo sukako 400 m. Šiai datai paminėti buvo skirta V tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija "Islamas ir globalinės šių dienų problemos", įvykusi Minske 1999 m. liepą.

5. BALTARUSIJOS MEČEČIŲ ATNAUJINIMAS.

Dabar Baltarusijoje veikia septynios mečetės: Ivje, Naugarduke (iškilmingai atidaryta 1997m., minint 600 m. totorių apsigyvenimo Baltarusijos žemėse jubiliejų), Slonime (pradėjo veikti 1994 m.), Vidzuose (1999m.), Klecke (2000m.), Lovčicuose (2001m.).

Lovčicų mečetė randasi netoli nuo Naugarduko, Lovčicų kaime, ir, sprendžiant pagal dokumentus, ši mečetė yra pati seniausia. Metraščiuose ir senovės dokumentuose neaprašytas Lovčicų mečetės atsiradimas bei Lovčicų istorija. Žinoma tik, kad 16 a., prie Žygimanto Senojo, šią žemę valdė karaliaus vertėjas, kunigaikštis Martuza Bagatyrevič. S.Kričinskio nuomone ir remiantis legendomis, galima manyti, jog Lovčicų musulmonų parapija buvo įkurta 1420 m. Galima galvoti, jog esant mečetei, parapija buvo nemaža. "Lietuvos totoriai vadino džamija (t.y. didelė mečete) mečetes Daubutiškiuose, Lovčicuose", liudija S.Kričinskis. Taip pat šiame rajone tuo pačiu laiku (XV a.), be Lovčicų mečetės buvo ir Nekraščuose prie Lydos. Iš pateiktos S.Kričinskio chronologijos apie Baltarusijos mečetes ir parapijas galima daryti išvadą, jog Lydos ir Naugarduko apylinkėse buvo seniausios Baltarusijos totorių gyvenvietės, o mečetė Lovčicuose visoje Rytų Europoje yra viena iš seniausių.

19 a. pabaigoje – 20 a. pradžioje Lovčicuose buvo 12 dvarų ir apie šimtas gyventojų. Visą 19 a. ir 20 a. pradžioje čia veikė musulmonų parapija. Tarpukario Lenkijoje Lovčicų mečetė buvo įrašyta į architektūrinių paminklų, kuriuos saugojo valstybė, sąrašą. Pokario metais Naugarduko valdžia uždraudė totoriams mečetę remontuoti, o vėliau ir aplamai uždarė. Pastatas buvo pusiau sugriautas: nugriuvo stogas ir kupolas, grindys supuvo. Musulmonų religinis susivienijimas Baltarusijoje 1999 m. birželyje pradėjo mečetės rekonstrukcijos darbus. 2002 m. buvo planuojama ją atidaryti.

Kitose vietovėse reikalai ne tokie džiuginantys. Daugiau kaip 10 metų Baltarusijos muziejuje prie Minsko (skansene) saugomos Daubutiškių mečetės, kuri yra viena iš seniausių medinių tokio tipo pastatų Europoje, liekanos. Per amžius Daubutiškio kaime, Ošmianų pavieta, gyveno daugelis seniausių totorių giminių. Dar 19 a. pirmoje pusėje čia buvo daug didelių totorių žemvaldžių dvarų. Taip pat Daubutiškėse gyveno ir smulki šlėkta. Tačiau pagrindine kaimo įžymybe buvo mečetė, stovėjusi musulmoniškų kapinių viduryje. Išlikę antkapiai rodo, jog mečetė Daubutiškėse atsirado 18 a., tačiau 16-18 a.a. dokumentuose šis faktas nepažymėtas dėl gaisro mulos namuose, kurio metu sudegė archyvas. Vertingu informacijos šaltiniu yra Ali Voronovičiaus rankraščiai, kurie buvo saugomi Vilniaus muftijato bibliotekoje. Ten aprašoma Lovčicų, Liachovičių ir Daubutiškių mečečių istorija. 18 a. ir 19 a. pradžioje Lovčicų džamiatas buvo Baltarusijoje vienas iš gausiausių. Daubutiškių džamiatas totoriai - žemvaldžiai turėjo mokėti mečetei specialų mokesį, kurį nustatė 1802 m. mulla Jokūbas Lebedis. Taip pat mečetės naudai rinko po du aukšnius nuo kiekvienos darbinės žagrės. Mečetės pajamos pispildydavo ir testamentų aukomis. Taip 1805 m. kažkoks Janas Kričinskis įteikė Daubutiškių mečetės muedzinui Jokūbui Radkevičiui testamentą - laišką, kuriame buvo paaukoti meče-

tei pastatai, laukai ir daržai. Žinoma, jog 1831 metais kilus sukilimui, Daubutiškių mulla Dovydas Aleksandrovičius skaitė iš minbaro grafo Karlo Pšedeckio proklamaciją.

Dabartinė Daubutiškių mečetė pradžioje nepriklausė Daubutiškiams. Ji buvo pastatyta maždaug 1735 m. netoli nuo Daubutiškių Seleco kaime. Matomai 19 a. įvykiai susiklostė taip, kad Daubutiškių mečetė buvo suniokota, bet senojo džamiatos autoritetas išliko, ir dėl to buvo nuspręsta pervežti mečetę iš Seleco į Daubutiškes. Česlavo Jankovskio monografijoje yra piešinys, kuriame Daubutiškių mečetė parodyta kaip pastatytas rentinys su palapinių stogu pereinančiu į kupolą. Prieš duris - raižytas priebutis. Charakterizuojant mečetės eksterjerą, Jankovskis pažymi, kad galerija buvo su baltom kolonom ir pastatyta bizantiškame stiliuje. Mini taip pat "raudonuojantį kupolą". Mečetės suplanavimą ir interjerą aprašo taip pat Ali Voronovičius savo "Daubutiškių" rankraštyje. Mečetė buvo padalinta į dvi dalis: vyrišką ir moterišką. Vyrų dalyje, sienoje į Mekkos pusę, buvo niša-michrabas. Šalia minbaras su 10 laiptelių ir užuolaida-baldakimu. Minbaras su tiek daug laiptelių buvo retas atvejis netgi didelėse mečetėse, ir tai liudija apie šio architektūrinio paminklo vertybę. Ali Voronovičius bandė nustatyti šio paminklo stiliaus šaltinius ir mečetės formų genezę. Jis išžiūrėjo joje bizantiško stiliaus įtaką.

Daubutiškių mečete kaip architektūrinio paminklu domėjosi 20-ųjų metų specialistai. Buvo padaryti jos matavimai, ir 1928 m. ji buvo įtraukta į valstybės saugomų objektų sąrašą. Buvo numatyta atlikti konservavimo darbus.

Šio paminklo istoriją mes galime matyti nuotraukose, darytose 40 – 50 metų pabaigoje. Labai įdomi mėgėjiška 70-ųjų metų nuotrauka, kurioje mečetė užfiksuota dar su kupolu.

Daubutiškių mečetė yra originalus musulmonų architektūros pavyzdys. Mečetėje yra islamo kultūros ir vietinių statybos tradicijų elementų junginys. Vertinant mečetės kaip architektūrinio paminklo unikalumą, jos reikšmė yra labai didelė.

Gaila, bet mečetė iki šiolei nerestauruojama. 1989 m. birželyje pastatą apžiūrėjo restauratoriai-specialistai. Tuo metu mečetė jau buvo stipriai suniokota: suiro perdengimai, kupolas ir galerija, minaretas – avarinės būklės. Mečetės liekanas buvo nutarta pervežti į atvirą muziejų prie Minsko ir pagal išlikusius brėžinius ir aprašymus rekonstruoti šį architektūros paminklą. Buvo noras išsaugoti jį sekančioms kartoms. Pastatas buvo išardytas ir pervežtas į muziejaus teritoriją, tačiau dėl lėšų stokos mečetės rekonstrukcijos darbai sustojo. 2001 m. rugpjūčio mėn. Daubutiškių mizare vyko tradicinis musulmonų suvažiavimas. Jame buvo nagrinėjamas Daubutiškių mečetės atstatymo ir išsaugojimo problema. Tačiau galima teigiamo sprendimo tik tikėtis.

Totorių etnoso formavimas turi daugiau kaip 600 m. istoriją ir yra svarbiu sudėtinių etninių procesų Baltarusijoje elementu. Totorių etnoso formavimas tai tokio politinio, kaip Didžioios Lietuvos kunigaikštystės susidarymo proceso rezultatas. Lietuvos ir Lenkijos valstybėse totorių bendruomenės teko susidurti su religiniais prieštaravimais. Tautinis bei kultūrinis pripažinimas buvo pasiekiamas socialiniu aktyvumu, kovą. Totoriai-musulmonai visada laikėsi savo religijos ir buvo jai ištikimi. Islamas buvo vienintele ir pagrindine jėga, kuri išsaugojo totorius nuo asimiliacijos. Būdami šalia kitų religinių konfesijų totoriai sugebėjo daugelį šimtmečių išsaugoti savo tautinio bendrumo supratimą, tikėjimą, socialines ir kultūrinis tradicijas. Tai dalinai įvyko dėl to, kad gyvavo musulmonų bendrijos, veikė mečetės. Dėl to mečečių statyba - tai ne savitiksli, bet svarbus etnokonfesinės kultūros išsaugojimo ir dvasinio totorių tautos paveldo atgimimo etapas.

Kas mes - kultūros poliūriu?

(Tęsinys, pradžia 8(70) numeryje)

2. Tradicinės LDK totorių kultūros elementai

Dabar, po tokios įžangos man norisi pereiti prie mūsų LDK totorių tradicinės kultūros elementų XX amžiuje. Neabejotinai patį didžiausią postūmį kultūros baruose tarpukario laikotarpiu įnešė ta grupė totorių, kuri kilo iš Peterburge esančių studentų sambūrio prieš pat I pasaulinį karą. Tai broliai Leonas ir Olgierdas Kričinkiai, Aleksandras Achmatovičius, broliai Aleksandras ir Jokūbas Šynkievičiai, Stefanas Bazarevskis, broliai Aleksandras ir Jokūbas Romanovičiai ir dar eilė kitų, tame tarpe ir studentų merginų. Dar iki I pasaulinio karo jie įkūrė Lietuvos, Baltarusijos, Lenkijos ir Ukrainos totorių sąjungą, kuri pradėjo leisti pirmąją mūsų totorių spaudą. I pasaulinio karo metais jie dalyvavo besikuriančiose Krymo totorių ir Azerbaidžano respublikų vyriausybėse. Po bolševikų pergalės Rusijoje, pasibaigus karo audroms beveik visi jie susirinko pokario Lenkijoje, Vilniuje, kur, reikia pabrėžti, buvo geriausios sąlygos tolesnei jų veiklai. Čia 1925 metais buvo įkurta musulmonų religinė organizacija - muftijatas su muftijum Jokūbu Šynkievičium priešakyje. Čia nuo 1930 m. veikė įkurta totorių kultūros - švietimo draugija, kurios lyderiu tapo Vilniaus Stepono Batoro universiteto profesorius, gamtos - agronomijos fakulteto dekanas Stefanas Bazarevskis. Prasidėjo totorių ir Islamo spaudos leidyba. Muftijatas pradėjo leisti „Przegląd Islama“, kultūros - švietimo Draugija „Zycie tatarskie“. L.N.Kričinskis nuo 1932 metų pradėjo leisti „Totorių metraščių“. Iki II pasaulinio karo, kuris prasidėjo 1939 m., išėjo trys jo to-

Romualdas MAKAVECKAS

mai. Prasidėjo aktyvi religinė ir visuomeninė totorių organizacijų veikla vietose: Naugarduke, Slonime, Klecke ir kitur. II pasaulinio karo audros Vilniaus totorius išblaškė po visą pasaulį. Tuo būdu jų veikla žlugo, nors atlikti darbai liko ir mūsų karta juos perėmė.

Lietuvoje tuo laikotarpiu taip pat matome savo kultūros vystymosi pasistūmėjimus, nors čia nebuvo tokio totorių - intelektų potencialo, kuris tuo metu buvo Lenkijoje. Visgi Kaune ir Raižiuose 1930 metais įregistruotos musulmonų religinės bendruomenės. 1933 m. Kaune su Lietuvos Vyriausybės parama pradėjo veikti nauja mūrinė mečetė. Tame milžiniškas Chalilio Janušausko indėlis. Pavieniai totoriai reiškėsi respublikos kultūros baruose. Tai balerina O.Malėjinaitė, dailininkas R.Krinickas ir kt.. Atsirado totoriai studentai Kauno Universitete, Aukštesniojoje technikos mokykloje, Kėdainių kultūrtechnikų mokykloje.

Tarybiniais laikais totorių kultūra nešė savyje protesto elementą prieš rusifikaciją. Iš to sekė savo socialinės vertės supratimas. Religija tapo tautos tradicijų saugotoja. Tai reiškėsi per žmonių dalyvavimą vienintelėse veikusiose mečetėse Raižiuose, Ivje, Bohonikuose. Visi mes mename tas žmonių minias, kurios rinkdavosi tuo laiku mečetėse. Be žodžių visi mes jautėme nebylių vienybę tarpusavyje. Kaip ne keista nūdienė demokratija išmušė daug kam iš po kojų atramos taškus ir vienybės reikalingumą. Sunku šiandien rasti savo vietą ir likti žmonių minčių vairininkais. Rinka daug ką pavertė geresniais ar blogesniais verslininkais.

Nuo 1991 metų Lietuva atstatė savo

Lenkijos muftijus 1925-1944 metais Jokūbas Šynkievičius.

nepriklausomybę. Kas šiandien turi formuoti kultūros vystymosi kelius? Kas užtvers kelią atslenkančiai mūsų gyvenimo banalybei? Kultūros vystymosi bazė - tai vidurinio mokslo sistema. Pertvarkymų pradžioje gimusi mūsų sekmadieninė mokykla mirė. Nužudyta iniciatyva - tai diagnozė. Net pragyvenimo požiūriu sunkiais tarpukario metais mūsų totoriškas jaunimas mokėsi pas to laiko mūsų kultūros šviesulius, kokiais buvo hodžos prie mečečių. Jie mokė ne tik religijos, bet ir totoržinystės, meilės savo istorijai, savo kultūrai. Sekmadieninę mokyklą būtina atstatyti ir įkvėpti jai naują gyvenimą.

Čia reikia aptarti tokias problemas.

Pirmiausiai tai sekmadieninė mokykla. Nustatykite kriterijus. Sekmadieninė mokykla turi aprėpti tris dalykus - religijos, tautos istorijos ir meno saviveiklos pagrindus. Tai pirmas reikalavimas. Antas reikalavimas tame, jog mokyti mūsų vaikus tegali mokytojai iš mūsų tarpo, o ne arabai ar turkai. Aš nieko neturiu nei prieš vienus, nei prieš kitus, kaip mums draugiškus piliečius. Bet tik mes patys giliai suvokiame mūsų skaudulius ir mūsų problemas, tik mes patys galime rasti jų sprendimus, ir niekas iš šalies negali mums padėti. Visi kiti gali tik padūsauti, ar pasiūlyti jų mentalitetui būdingus sprendimus, kurie mažai ką bendro turi su mumis. Su arabais ir turkais mes galime ir turime draugauti, bet, gerbiamieji, nelaukite, kad jie spręstų mūsų problemas. Tai mažų mažiausiai nerimta. Juk mes savo tarpe turime du aukštai išlavintus religijos autoritetus. Vienas

Lenkijos - Lietuvos totorių būrelis 1907-1908 metais Sank-Peterburge.

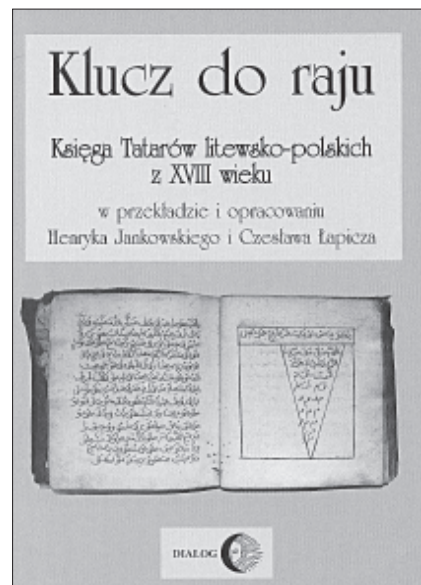
Balerina O. Malejinaitė (A.Iljasevičiaus, Kauno mečėtės sklypo fundatoriaus anūkė).

jų - Romas Jakubauskas moko Kauno, Alytaus, Raižių ir Butrimonių vaikus. Kitas – Romas Krinickas gali ir turi mokyti Vilniaus, Nemėžiaus, 40 totorių kaimo, Grigiškių vaikus, ir šis darbas turi būti apmokamas. Be to, kaip rodo mūsų vasaros stovyklų praktika, šiuo metu jau yra ir vyresniojo amžiaus jaunimo, kuris sugeba mokyti jaunesnius. Savųjų tarpe mes turime labai aukštos kvalifikacijos istorikus, kalbų specialistus. Pakankamai turime istorijos ir muzikos mokytojų bei meno saviveiklos vadovų, kad tinkamai organizuoti savo darbą. Aišku, kad toks darbas negali būti neapmokamas, kaip tai yra dabar. Bet mes žinome, kad švietimo ministerija apmoka žydų, lenkų, rusų ir kitų tautų sekmadienines mokyklas. Nemanau, jog mes sudarome šioje situacijoje kokią nors išimtį. Tereikia mūsų vieningumo, reikia detaliai aptarti šią problemą, sudaryti tinkamus mokymo planus, dirbti šį darbą ir gauti už tai tinkamą atlyginimą. Dabar gi vilniečiai mūsų spaudoje dažnai pasakoja apie savo sekmadieninę mokyklą, kurioje jie patys, pasirodo, nedalyvauja, palikę šį procesą turkams ir Vilniuje gyvenantiems Volgos totoriams. Aš ne prieš, jog dirbtų ir turkai ar Volgos totoriai, bet tik šalia, o ne vietoje mūsų pačių. Kitaip kur tie mokytojai - istorikai, muzikantai, kuriuos tiek metų gal ir nelabai tobulai, bet ugdė tarybų valdžia. Kaip galima patį svarbiausią visų mūsų organizacijų darbo frontą patikėti kad ir giminaičiams, kur gi tuomet tėvai, jei jie nori, kad vaikai tęstų jų tradicijas. Žarstant žarijas svetimomis rankomis bulvės lauze negali gerai iškepti. Turime tai suprasti.

Tinkamai organizavus švietimo darbą nebūtų problemos su meno saviveikla. Atskirų teritorijų (Vilniaus, Alytaus,

Kauno) vaikus galima apjungti į vieną visumą, į vieną saviveiklos kolektyvą. Patys vaikai jau pažįstami iš vasaros stovyklų. Visi jie gali būti mokomi pagal vieną programą ir tik prieš bendrus koncertus bus reikalinga viena, kita bendra repeticija. Aš tai supratau pabuvojęs kartu su A.Melechu praėjusią vasarą vaikų festivalyje Vengožove, gražiamame Mozūrų krašte. Labai svarbu, koks turi būti saviveiklos darbo turinys. Jo išsiaiškinimui mes turime įsigilinti - kas mes. Kai Lietuva buvo Rusijos imperijos sudėtyje, Jekaterina II organizavo Ufoje Rusijos musulmonų religinę dvasinę valdybą. Tai įvyko 1788 m. Į tą valdybą nebuvo prijungti Krymo totoriai ir mes - Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės totoriai, gyvenantys Baltarusijos, Lenkijos ir Lietuvos teritorijose. Jiems specialiai pagrindiniame Krymo mieste – Simferopolyje organizuotas atskiras Taurijos (tai tradicinis Krymo žemės pavadinimas) muftijatas. Jis tvarkė viso šio regiono religinius ir kartu išskylančius etninius klausimus. Šiam muftijatui mes buvome pavaldūs iki I pasaulinio karo. Atsiradus naujoms valstybėms iškilo ir mūsų religinės struktūros pertvarkymo būtinybė. Bet aišku, kad iš visų tiurkų tautų artimiausi mums yra Krymo totoriai. Be to, istoriškai kunigaikščio Vytauto ir mūsų chano Edigėjaus pastangomis mes atvykome į Lietuvą nuo Juodosios jūros krantų. Iš ten likusių totorių chanai Girėjai, remiami Vytauto, sukūrė Krymo chanatą. Visa tai liudija, kad savo dvasioje mes esame kirimalai, ir mūsų folkloras turi remtis Krymo totorių folkloru. Aišku, aš neteigiū, jog mes turime domėtis tik Krymu. Mūsų interesuose yra visų tiurkų tautų, tame tarpe ir Volgos totorių folkloras. Bet pagrindine dominante yra Krymo totorių tradicijos. Tai reikia turėti omenyje sudarant repertuarą meno saviveiklai. Juolab, kad šiuo metu nustatyti tvirti ryšiai su Krymo Simferopolio totorių vaikų kūrybos namų meno vadovais. Reikia tik, kad mūsų respublikos vadovai sutartų su Ukrainos vadovais dėl bevizio ar gal bent palengvinto judėjimo režimo per sieną, kaip tai jau padarė Lenkija.

Su kultūra neišvengiamai siejasi dar viena problema. Tai kalbos problema. Sakoma, jog kalbą mes praradome dar XVII amžiuje, tai yra po 5 – 6 kartų nuo mūsų atvykimo. Pagrindinė mūsų dalis, kuri išvyko į Dobrudžą Jano Sobieskio III laikais savo kalbą išsaugojo iki šių dienų. Pačios seniausios mūsų rašytinės knygos naudojo arabišką šriftą, kuris buvo pritaikytas jau senajai baltarusių kalbai. Tokio pritaikymo reikėjo, nes tiurkų kalboje vyrauja nuo pilvo tariami garsai, o baltarusių kalboje vyrauja gerkliniai garsai. Savo kalbą iki šių dienų

Nuotraukoje: 18 a. pradžioje ranka rašyto Milkamanavičių šeimos (Skidlius) knygos vertimas, išleistas Lenkijoje. Vertimą atliko profesoriai H. Jankovskis ir Č.Lapičius.

išsaugojo karaimai, nors ta kalba šneka ne daugiau 10 žmonių. Reikia pabrėžti, jog šiandien tiurkų kalbose išliko gal 10 dialektų, tarp kurių vyrauja tiurkų, Kazanės totorių ir Centrinės Azijos tautų kalbos. Jos panašios ir kartu skiriasi. Krymo totorių kalba labai artima tiurkų kalbai. Tai kalbai labai artimos azerbaidžaniečių, karaimų ir daug kitų kalbų. Turkai naudoja savo kalbai lotynišką šriftą, įvedę jame papildomai kelis garsus. Tiurkų kalba dėstoma Vilniaus universitete, kur tą darbą dirba docentė Galina Miškinienė, kuri pati yra totorė. Kalbą įvain išmoko savarankiškai ir metus stažavosi Ankaros universitete. Aš puikiai suprantu, jog to, kas prarasta, nesugražinsi. Bet man rodo, jog vaikų sekmadieninių mokyklų apimtyje ar gal per vasaros vaikų stovyklas galėtų būti nors 10 - 20 tiurkų kalbos pamokų, kuriose būtų gramatikos pradmenys ir gal 300 masinių žodžių. To pilnai pakaktų, kad norintys pradėtų dirbti savarankiškai. Juo labiau, kad nėra ypatingų problemų su mokytojais, ir švietimo skyriai apmokėtų tas minimas išlaidas mūsų vaikams - moksleiviams. Ta pačia proga man norisi paliesti dar vieną mums svarbų klausimą. Iki šiolei, nors Lietuvoje jau 12 metų dirba Turkijos pasiuntinybė, Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga neranda aktyvaus bendradarbiavimo formų su ja. Dabar esantis bendradarbiavimas labai epizodiškas ir, manau, netenkina abiejų pusių. Neturi ryšių su Turkijos vaikais mūsų vaikai, nebuvo organizuotos nei vienos ekskursijos į Turkiją suaugusiems ar vaikams, jaunimui. Iš ambasados pusės permažai pastangų, kad mū-

(Nukelta į 8-tą psl.)

Kas mes - kultūros požiūriu?

(Atkelta iš 7-to psl.)

sų ir turkų verslininkai užmegztų ekonominis santykius abipusės naudos pagrindu. Visų šių problemų kompleksas kaip nors galų gale turi pajudėti iš vietos. Gal Turkijos ambasada gali rasti būdą susitikti su LTBS valdyba, o ne su pavieniais totoriais, kad konkrečiai aptarti tą problemą, apibrėžti galimą klausimų ratą, kad bendrai paieškoti sprendimo kelių, o ne apsiriboti tik geros valios pareiškimais. Tikiuosi, kad Vilniaus totoriai parodys Turkijos ambasadai šį straipsnį, ir jis iššauks atitinkamą atgarsį.

Dar viena mūsų kultūrinio gyvenimo sfera, kuri pastaruoju metu nedrąsiai, bet įeina į mūsų gyvenimą. Tai taip vadinami orientai. Pirmas bandymas praveisti tokį orientą padarytas 1997 metais. Tais metais mes šventėme 600 metų nuo mūsų sėsiaus apsigyvenimo LDK jubiliejų. Ta proga Vilniaus dramos teatre Lietuvos Vyriausybė organizavo oficialų šios datos minėjimą. Tautinių mažumų departamentas kartu su Lietuvos MA Istorijos institutu organizavo mokslinę konferenciją apie karaimų ir totorių gyvenimo Lietuvoje problemas. Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga tuomet pirmą kartą organizavo savo paminėjimą, kurį Lenkijos totorių pavyzdžiu mes pavadiname Kauno orientu ar gal tiesiog orientu. Orientas - tai priemonė, kurioje vienu metu sprendžiamos kelios problemos. Mes turime labai gerai išnagrinėtą mūsų paskutinių 600 metų gyvenimo Lietuvoje istoriją. Ačiū už tai Stanislovui Kričinskiui, Janui Tyškievičiui, Tamarai Bairauskaitei, Ali Miskievičiui, Leonui Kričinskiui ir kitiems. Mes turime gerai išnagrinėtą 600 metų mūsų kultūrinį palikimą - rašybą, knygas, kapinių paminklinius antkapius, senas mečetes. Už tą didelį darbą ačiū K. Antonovičiui, Ananijašui Zajančkovskiiui, Galinai Miškinienei, Henrikiui Jankovskiiui, Andžėjui Drozdui ir eilei kitų, kurių taip trumpame rašinyje neįmanoma nepaminti. S. Dziedulevičiaus ir S. Dumino dėka mes turime du puikiai išleistus totorių šeimų herbus. Gerbdami tų žmonių darbą, mes privalome skatinti tolesniam jo vystymui

mūsų jaunimą. Kad taip būtų, mūsų bendruomenė turi pradėti domėtis pati savimi. Ir iš tikro, man rodos, ledai pajudėjo. Jei pirmuose orientuose žmonės buvo pasyvūs, tai dabar aiškiai matosi jų aktyvumas, jų lankymasis tokiose priemonėse, jų noras žinoti savo šaknis, savo tautos problemas įvairiuose istorijos perioduose. Per orientą žmonės išgirsta apie savo istorijos, kultūros problemas. Rezultatai puikūs. Jau matome tomis problemomis besidomintį jaunimą. Tai Ismailas Jakubovskis, Artūras Konopackis, Zarina Konopackaja ir dar daug čia nepamintų. Žodžiu - ledai pajudėjo ir pirmyn ponai tarėjai, kaip sakė Oostas Benderis.

Kadangi pas mus užmarštin dingo jaunimo vakaruoskų problema ir ją nesiseka reanimuoti, tokie orientai privalo turėti savo kultūros programą. Per juos turi pasirodyti mūsų ir kaimyninių šalių totorių jaunimo saviveikla, gal reikia pagalvoti apie aukštesnio lygio kultūrinės programos organizavimą Krymo ir Rusijos totoriams padedant, gal net kviešti respublikos meno kolektyvus, o jie, aš manau, su malonumu dalyvaus. Žodžiu, čia klausimas atviras. Ir galų gale tokiose priemonėse mūsų jaunimas turi bendrauti tarpusavyje - pašokti, pasėdėti už stalėje, tiesiog pasikalbėti, kad toliau bendravimas tęstųsi per internetą, kad visa tai duotų išeią naujai susikūrusių totoriškų šeimų pavidale. Rusijos ir Krymo totoriai turi savo šventę - sabantų. Man atrodo, kad mūsų temperamentas ir mentalitetas jau kitas ir tokią pasilinksminimo priemonę pas mus sunku

organizuoti. Tai kurkime naują tradiciją - orientą. Tereikia gerai apgalvoti kai kurias su tuo susijusias problemas - tai lėšų klausimą, orientų būvimo vietos kaitaliojimą ir kitas jau smulkmenas.

Kalbant apie kultūros problemas, man regis, jog reikia paliesti ir spaudos klausimą. Jei pirmieji mūsų laikraščiai atrodė nonsensu, jei visi į juos žiūrėjo kreivai ir galvojo, kam to reikia, tai dabar situacija pakrypo aiškiai į geresnę pusę. Esant bet kokiam sutrikimui, žmonės pradėjo aktyviai domėtis situacija, klausinėti kada išeis sekantis numeris ir kur jį gauti. Manau, pribrendo laikas išspręsti du kardinalius klausimus. Pirmas - tai laikraščio platinimo problema. Manau, pusėtina šį problemą išspręsta Alytuje. Ten centriniam pašte dirba mūsų totorės, per kurias vyksta platinimas. Žmonės patys pas jas ateina, ir jos išdalina kiekvieną bėgamą laikraščio numerį. Blogiau yra Kaune. Čia laikraščio platinimo globoti nėra kam, prie jo priėjimas atviras, ir dažnai jį ima ne tie, kam tas laikraštis skirtas. Geresnis platinimas galėtų būti ir Vilniaus totorių bendruomenėse, kad žmonės tikrai gautų laikraštį, kad jis negulėtų Vivilskio gatvėje. Visai blogai laikraštis pasiekia Visaginą, Ignaliną, Švenčionis. Reikia siekti čia ryškus pagerėjimo. Ir antras klausimas - tai į jį rašančių problema. Jei bus daugiau rašančių, dides laikraščio apimtis, visiems bus įdomiau. Rašykite gerbiamieji tautiečiai apie savo problemas, savo rūpesčius, pageidavimus, apie kitus mums aktualius klausimus.

(*Yėsinys sekančiame numeryje*)

Vaikų naujametinė eglutė

Artėjant Naujesiems 2004 Metams ir prasidėjus moksleivių atostogoms Vilniaus totorių sekmadieninėje mokykloje gruodžio 21 dieną įvyko Naujametinė moksleivių eglutės šventė.

Mokyklos vadovė p. Elena Aleksandravičienė ir mokytojai kreipėsi į moksleivius, suvedė mokslo rezultatus ir numatė tolimesnio mokslo metų užduotį.

Papuošta eglutė žibėjo, moksleiviai

pasakojo apie savo mokslą, gautas žinias per tikybos pamokas. Mokytojas p. Kemalis Šahin palinkėjo moksleiviams gerai mokytis. Prieš pasilinksminimo ir meninę dalį moksleiviai atliko namazą. Po to prie vaišių stalo moksleiviai vaišinosi sultimis, saldumynais ir vaisiais bei linksminosi, klausėsi muzikos.

"LT" informacija

Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos laikraštis

Totorių g. 6, 3000 Kaunas
Leidžiamas nuo 1995 m. sausio mėn.
SL Nr.238

Vyr. redaktorius: Galimas Sidykovas ☎ 8-37-760816, E-mail: galsit@delfi.lt

Ats. sekretorius: Adas Jakubauskas ☎ 8-5-2605869, mob.8-682-72328

Redakcinės kolegijos nariai:

R. Makaveckas ☎ 8-37-390641,

M. Milkamanavičienė ☎ 8-315-27929,

J.Ridzvanavičius ☎ 8-37-736802,

E-mail: ridzjona@pit.ktu.lt

R. Jakubauskas ☎ 8-37-716885 mob.

8-674-17710 E-mail: rrj73@kalnieciai.lt,

A. Asanavičius ☎ 8-5-2771821

Spausdino: KTU spaustuvė, užsakymo Nr.

Tiražas - 500 egz.

Autorių ir redakcijos nuomonės gali nesutapti.